

The Role of Authoritarian Parenting on Conduct Problems Mediated by the Development of Moral Judgment in Adolescent Boys Abstract

Mahmoud Reza Mostaghimi¹, Mansoureh Shahriari Ahmadi^{2*}, Mojtaba Amiri Majd³

1-PhD Student in Exceptional Children Psychology and Education, Department of Exceptional Children Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2-Assistant Professor, Department of Exceptional Children-General Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3-Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran.

Corresponding Author: Mansoureh Shahriari Ahmadi, Assistant Professor, Department of Exceptional Children-General Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: mansure_shahriari@yahoo.com

Received: 28 Aug 2021

Accepted: 15 Nov 2021

Abstract

Introduction: Conduct problems are the cause of delinquency in adolescents that can be influenced by parenting and the level of development of their moral judgment. The aim of this study was to investigate the role of authoritarian parenting on conduct problems mediated by the development of moral judgment in male adolescents living in correction and rehabilitation center.

Methods: The present study is a cross-sectional analysis of path analysis. The statistical population of the present study included all adolescent boys in correction and rehabilitation centers in Kerman, Yazd and Hormozgan provinces and one of their parents ranging in age from 16 to 12 years, which consistently includes 220 adolescents; But 180 questionnaires were completed and entered into the analysis. All of them participated in the study by census method. Data were collected using Demographic Information Questionnaire, Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), Baumrind Parenting Styles Questionnaire (BPSQ) and Moral Development Questionnaire (MDQ) was performed.

Results: The direct effects of authoritarian parenting on the growth of moral judgment ($\beta=-0.426$; $p=0.001$), authoritarian parenting on conduct problems ($\beta=0.322$; $p=0.001$), the growth of moral judgment is significant on conduct problems ($\beta=-0.432$; $p=0.001$). the indirect effect of authoritarian parenting mediated by the growth of moral judgment on conduct problems ($\beta=0.270$; $p=0.001$) is significant and has a minor mediating role.

Conclusions: Authoritarian parenting is a negative factor on adolescents' moral development that can affect the rate of behavior problems. It is suggested that in order to improve the conduct problems of delinquent adolescents, parenting education should be provided to the parents of their adolescents and treatment programs should be provided to improve the development of moral judgment for delinquent adolescents in rehabilitation centers.

Keywords: Conduct disorder, Parenting, Moral Development, Adolescents.

نقش والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک با میانجی‌گری رشد قضاوت اخلاقی در نوجوانان پسر مقیم کانون اصلاح و تربیت

محمود رضا مستقیمی^۱، منصوره شهرياری احمدی^{۲*}، مجتبی امیری مجد^۳

۱- دانشجوی دکترای روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، گروه روانشناسی کودکان استثنایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- استادیار، گروه روانشناسی کودکان استثنایی - عمومی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اهر، ایران.

نویسنده مسئول: منصوره شهرياری احمدی، استادیار، گروه روانشناسی کودکان استثنایی - عمومی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ایمیل: mansure_shahriari@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۸/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۶

چکیده

مقدمه: مشکلات سلوک زمینه ساز بزهکاری در نوجوانان است که می تواند تحت تاثیر والدگری و سطح رشد قضاوت اخلاقی آن‌ها باشد. مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک با میانجی‌گری رشد قضاوت اخلاقی در نوجوانان پسر مقیم کانون اصلاح و تربیت انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر تحلیلی-مقطعی از نوع تحلیل مسیر است. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل تمامی نوجوانان پسر کانون‌های اصلاح و تربیت استان‌های کرمان، یزد و هرمزگان و یکی از والدین آن‌ها با دامنه سنی ۱۶ تا ۱۲ سال بودند، که تقریباً ۲۲۰ نوجوان را شامل می‌شود که همه به روش تمام شماری در مطالعه مشارکت داشتند؛ اما ۱۸۰ پرسشنامه تکمیل و وارد تحلیل شد. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی، پرسشنامه توانایی‌ها و مشکلات (Strengths and Difficulties Questionnaire; SDQ)، پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری بامریند (Baumrind Parenting Styles Questionnaire; BPSQ) و پرسشنامه رشد اخلاقی (Moral Development Questionnaire; MDQ) انجام شد.

یافته‌ها: اثرات مستقیم والدگری مستبدانه بر رشد قضاوت اخلاقی ($\beta = -.0426, p = /0.01$)، والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک ($\beta = .0322, p = /0.01$)، رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک ($\beta = -.0432, p = /0.01$) معنادار است. همچنین اثر غیرمستقیم والدگری مستبدانه با میانجی‌گری رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک ($\beta = .0270, p = /0.01$) نیز معنادار است و نقش میانجی جزئی دارد.

نتیجه‌گیری: والدگری مستبدانه یک عامل منفی بر رشد اخلاقی نوجوانان است که می‌تواند بر میزان مشکلات سلوک تاثیر بگذارد. پیشنهاد می‌شود که جهت بهبود مشکلات سلوک نوجوانان بزهکار، آموزش‌های فرزندپروری به والدین نوجوانان آن‌ها ارائه شود و برنامه‌های درمانی جهت بهبود رشد قضاوت اخلاقی برای نوجوانان بزهکار در مراکز بازتوانی ارائه شود.

کلیدواژه‌ها: اختلال سلوک، والدگری، رشد اخلاقی، نوجوانان.

مهاجرت، دوری از خانواده و نداشتن حمایت اجتماعی اشاره کرد (۸). برخی از پژوهشگران به عوامل خانوادگی و گروه همسالان و سبک های والدگری به عنوان عوامل تأثیرگذار بر چگونگی رفتار کودکان و نوجوانان اشاره داشته اند (۹-۱۱). شیوه های فرزندپروری عاملی تعیین کننده و اثرگذار است که نقش مهمی در آسیب شناسی روانی و رشد کودکان ایفا می کند (۱۲). نتایج پژوهش Cherie و همکاران نشان داد نوجوانانی که با هر دو والد خود زندگی می کردند، رفتارهای پرخطر کمتری داشتند. همچنین نوجوانانی که والدین مقتدر داشتند در مقایسه با آن هایی که والدین مستبد داشتند، کمتر درگیر رفتارهای پرخطر بودند (۱۳). همچنین پژوهش های پیشین نشان داده اند که والدگری مستبدانه یکی از عوامل موثر بر گرایش نوجوانان به بزهکاری و رفتارهای پرخطر است (۱۵-۱۴).

در مقابل مطالعات دلالت بر این دارند که رشد اخلاقی در نوجوانان یک عامل محافظت کننده از رفتارهای بزهکارانه و اختلال سلوک است (۱۶-۱۷). رشد اخلاقی شامل آن قواعد و مقررات اجتماعی است که نحوه رفتار انسان ها در ارتباط با افراد دیگر را تعیین می کند (۱۸). در دوره نوجوانی، بحث اخلاق و ارزش های اخلاقی به صورت جدی بیش از پیش مطرح می شود و به مثابه پدیده ای اجتماعی، نقش اساسی در شکل گیری، کنترل و پیش بینی کنش ها و گرایش های افراد جامعه را ایفا می کند (۱۹). بسیاری از کودکان و نوجوانانی که مشکلات رفتاری و اجتماعی دارند، در واقع معیارهای رفتاری و اجتماعی درست را نمی دانند و ذهن آنها در قضاوت و تمایز خوب و بد از هم ناتوان است. اصول اخلاقی، یکی از این معیارهایی است که کودکان دارای عملکرد رفتاری و اجتماعی نامناسب در شناسایی آن، مشکل دارند (۲۰). بنابراین رشد قضاوت اخلاقی به عنوان توانایی کودک و نوجوان در تشخیص معیارهای اخلاقی درست و نادرست از هم می تواند احتمالاً در کاهش مشکلات رفتاری و اجتماعی آنها موثر باشد (۲۱). با توجه به مباحث پیشین والدگری مستبدانه یک عامل موثر بر مشکلات سلوک و رفتارهای بزهکارانه در نوجوانان است، اما مطالعات دلالت بر این دارند که رشد اخلاقی یک عامل محافظت کننده از مشکلات سلوک است. انجام مطالعات میانجی از اهمیت بالایی برخوردار است و نقش موثری در تدوین و اصلاح برنامه های درمانی دارد، بنابراین مطالعه حاضر با

کودکان و نوجوانان سرمایه معنوی هر جامعه ای می باشند و سلامت جسم و روان آن ها تضمین کننده سلامت جامعه در آینده است (۱). دوره نوجوانی یکی از دوره های حساس و پرفشار زندگی است که به دلیل اهمیتی که در شکل گیری «هویت» هر فرد در طول سال ها دارد، بسیار مورد توجه روانشناسان قرار گرفته است (۲). پژوهش های انجام شده در ایران بیانگر این است که در سال های اخیر، رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان شیوع زیادی پیدا کرده است و به یکی از مسائل مهم در بهداشت روان نوجوانان تبدیل شده است (۳). با توجه به اینکه اختلال های رفتاری همه جنبه های زندگی فردی و اجتماعی کودکان و نوجوانان را تحت تأثیر قرار می دهد، هرگونه تلاشی که در زمینه شناسایی و تشخیص، پیشگیری، کنترل و درمان صورت گیرد و بهداشت روانی جامعه را ارتقاء بخشد ارزشمند است (۴).

مسیر نوجوانان در مراحل رشد تا رسیدن به سن بلوغ، در معرض خطرانی قرار دارد. یکی از مهم ترین عوامل خطر ساز اختلال سلوک (conduct disorder) است که در دوران رشد از نشانه های کج روی و بزه کاری کودکان و نوجوانان محسوب می شود (۵). اختلال سلوک یکی از متداول ترین اختلالات دوره کودکی و نوجوانی است. این اختلال به طور قابل ملاحظه ای به کنش وری روانی- اجتماعی کودک و نوجوان در منزل، مدرسه و اجتماع آسیب می رساند. این الگوی رفتاری با آشفتگی های عاطفی جدی و سازش نایافتگی اجتماعی، رفتارهای پرخاشگرانه، ضعف در عملکرد تحصیلی، عزت نفس پایین، نارسایی در مهارت های اجتماعی کلامی و غیر کلامی و ناتوانی در حل مساله همراه گردیده و تصویر پیچیده ای از اختلال سلوک نمایان می سازد (۶). از آنجا که عدم تشخیص و کنترل این اختلال می تواند منجر به اختلال شخصیت ضد اجتماعی (antisocial personality disorder) شود و موجب ارتکاب جرم در بزرگسالی گردد، توجه به نشانه ها و رفع عوامل مؤثر در آن از اهمیت بالایی برخوردار است (۷).

دلایل احتمالی زیادی برای بزه کاری وجود دارد که از جمله می توان مسائل مربوط به علل خانوادگی، ویژگی های شخصیتی و شناختی فرد بزه کار، انواع نابسامانی های اقتصادی و اجتماعی، ویژگی های خاص جوامع متمدن از جمله توسعه صنایع، گسترش غیر اصولی شهرها، برخورد اقوام گوناگون، سست شدن مبانی مذهبی و اخلاقی،

هدف بررسی نقش والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک با میانجی گری رشد قضاوت اخلاقی در نوجوانان مقیم کانون اصلاح و تربیت انجام شد.

روش کار

پژوهش حاضر تحلیلی-مقطعی از نوع تحلیل مسیر است. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل تمامی نوجوانان پسر کانون‌های اصلاح و تربیت استان های کرمان، یزد و هرمزگان و یکی از والدین آن‌ها با دامنه سنی ۱۶ تا ۱۲ سال بودند، در زمان اجرای پژوهش ۲۲۰ نوجوان را شامل می شود. با توجه به محدود بودن جامعه، در این پژوهش از روش تمام شماری استفاده شد و همه نوجوانان کانون‌های اصلاح و تربیت استان های کرمان، یزد و هرمزگان و یکی از والدین آن‌ها برای پژوهش در نظر گرفته شدند. رضایت آگاهانه نوجوانان و والد آنها جهت شرکت در پژوهش به عنوان معیار ورود و عدم تکمیل پرسشنامه‌ها به عنوان معیار خروج از پژوهش در نظر گرفته شد. به منظور جمع آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

۱- پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی: این پرسشنامه شامل اطلاعاتی در زمینه سن، وضعیت تحصیلات نوجوانان و میزان تحصیلات والدین بود، که از اطلاعات مندرج موجود در پرونده نوجوانان مقیم در کانون های اصلاح و تربیت کرمان، یزد و هرمزگان استفاده شد.

۲- پرسشنامه توانایی‌ها و مشکلات (Strengths and Difficulties Questionnaire; SDQ): این پرسشنامه ۲۵ سوالی توسط گودمن در سال ۱۹۹۷ برای سنجش مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان و نوجوانان برای چهار حیطه مشکلات سلوک (سوالات: ۱ الی ۵)، بیش فعالی (سوالات: ۶ الی ۱۰)، نشانه های هیجانی (سوالات: ۱۱ الی ۱۵) و مشکلات ارتباطی با همسالان (سوالات: ۱۶ الی ۲۰) و یک حیطه توانایی در انجام رفتارهای جامعه پسند (سوالات: ۲۱ الی ۲۵) طراحی شده است. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت سه عامل از نادرست است (نمره صفر)، تا حدودی درست است (نمره یک) و کاملاً درست است (نمره دو) نمره گذاری می شود، بنابراین دامنه نمرات در هر زیرمقیاس بین صفر و ۱۰ است و نمرات بالاتر نشان دهنده مشکل در آن حیطه است (۲۲). در این پژوهش از ۵ سوالی استفاده شد که مشکلات سلوک را اندازه گیری می کند. این پرسشنامه در ایران در ۷۵۶ دانش آموز شهر

شیراز اجرا شده است و روایی آن به روش تحلیل عاملی تاییدی، مورد تایید قرار گرفته است و پایایی آن به روش همسانی دورنی برای هر یک از زیرمقیاس های بین ۰/۷۱ الی ۰/۷۸ محاسبه شده است (۲۳).

۳- پرسشنامه سبک های فرزندپروری بامریند (Baumrind Parenting Styles Questionnaire; BPSQ): این پرسشنامه ۳۰ سوالی بر اساس نظریه های بامریند (۱۹۷۱) توسعه یافته است. این پرسشنامه مشتمل بر ۳۰ سوال است که سه سبک فرزندپروری مقتدرانه، مستبدانه و سهل گیرانه را اندازه گیری می کند. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ عامل (۱=هرگز الی ۵=همیشه) نمره گذاری می شود، بنابراین دامنه نمرات در هر زیرمقیاس بین ۱۰ الی ۵۰ متغیر است و نمرات بیشتر نشان دهنده آن سبک فرزندپروری است (۲۴). در نمونه ایرانی روایی این پرسشنامه به روش تحلیل عاملی تاییدی مورد تایید قرار گرفته است و همسانی درونی برای هر یک از سبک های فرزندپروری مقتدرانه (۰/۷۳)، مستبدانه (۰/۷۲) و سهل گیرانه (۰/۷۰) قابل قبول گزار شده است (۲۵). در این پژوهش صرفاً از زیرمقیاس فرزندپروری مستبدانه استفاده شده است.

۴- پرسشنامه رشد اخلاقی (Moral Development Questionnaire; MDQ): این پرسشنامه ۱۸ سوال دارد که سئوالات این آزمون در شش مقوله اخلاقی، و برای هر مقوله سه سوال داستانی، طراحی شده است. این شش مقوله اخلاقی عبارتند از: اخلاق زیست- محیطی، اخلاق مراقبت از خود یا اخلاق فردی، اخلاق در مناسبات خانوادگی، اخلاق اجتماعی، اخلاق انسانی، و اخلاق معنوی (یا متعالی). هر یک از هجده سؤال آزمون با یک یا چند مقیاس شش درجه ای (با این کار کاملاً موافقم=۶ الی با این کار کاملاً مخالفم=۱) قضاوت اخلاقی مورد سنجش قرار گرفته است. حداقل و حداکثر نمره در این آزمون بین ۱۸ الی ۱۰۸ است و نمرات بالاتر نشان دهنده رشد اخلاقی است (۲۶). در پژوهشی روایی پرسشنامه به روش روایی همگرا مورد تایید قرار گرفت و پایایی آن به روش همسانی درونی ۰/۷۸ کرونباخ آلفا گزارش شد (۲۷).

سپس با اخذ مجوز از کانون های اصلاح و تربیت سه استان (کرمان، یزد و هرمزگان) تمامی نوجوانان مقیم در کانون ها در سالن اجتماعات کانون مستقر شدند. توضیحات لازم در مورد هدف از اجرای پژوهش و چگونگی تکمیل پرسشنامه ها توسط پژوهشگر و با تاکید بر عدم ذکر نام

تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS و Amos نسخه های ۲۴ انجام شد. در بخش توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده ها از شاخص های چولگی و کشیدگی بازه قابل قبول ۱ الی ۱- استفاده شد. جهت بررسی نقش میانجی رشد اخلاقی بین سبک های فرزندپروری و مشکلات سلوک از بوت استرپ استفاده شد.

یافته ها

از ۲۲۰ پرسشنامه توزیع شده در نوجوانان پسر و یکی از والدین آنها، فقط ۱۸۰ پرسشنامه به طور کامل، تکمیل شده بود و قابلیت تحلیل و بررسی را داشت، در (جدول ۱) اطلاعات جمعیت شناختی نوجوانان و والدین آن ها ارائه شده است.

و مشخصات و هم چنین بیان محرمانه بودن، به آنها داده شد و با همکاری پرسنل کانون پرسشنامه ها در بین جامعه هدف توزیع و پس از مدت زمان مربوط به هر پرسش نامه پاسخ نامه ها جمع آوری شد. پرسشنامه توانایی ها و مشکلات و پرسشنامه رشد اخلاقی توسط نوجوانان و با همکاری روانشناسان کانون و پرسشنامه سبک های فرزندپروری بامریند توسط یکی از والدین تکمیل گردید. توضیح اینکه یکی از والدین در تاریخ های متفاوت و روزانه به تعداد ۱۰ نفر، پرسش نامه را با نظارت و اجرای کامل پژوهش گر، تکمیل کردند. جمع آوری داده ها در بازه زمانی سال های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ و به مدت ۹ ماه به طول انجامید. این پژوهش با شناسه IR.KMU.REC.1400.258 در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کرمان به تصویب رسیده است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی نوجوانان و والدین آن ها

متغیر	میانگین (انحراف معیار) / فراوانی (%)
سن (سال)	۱۴/۴۸ (۳/۴۲)
تحصیلات	
بیسواد	۱۰/۳ (۵۷/۲۲)
ابتدایی	۴۸ (۲۶/۶۶)
سیکل	۱۸ (۱۰/۰۰)
دانش آموز مقطع متوسط دوم	۱۱ (۶/۱۱)
تحصیلات پدر و [مادر]	
بیسواد	۵۰ (۲۷/۷۷) [۳۱/۶۶]
ابتدایی	۶۶ (۳۶/۶۶) [۳۷/۲۲]
سیکل	۴۸ (۲۶/۶۶) [۲۳/۳۳]
دیپلم	۱۶ (۸/۸۸) [۷/۷۷]

پژوهش و همچنین شاخص های چولگی و کشیدگی جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده ها و ضریب همبستگی پیرسون ارائه شده است.

نتایج (جدول ۱) نشان می دهد که نوجوانان در میانگین سنی ۱۴/۴۸ سال قرار داشتند و اکثرا بی سواد (۵۷/۲۲ درصد) و اکثر والدین آن ها نیز سطح تحصیلات بسیار پایینی داشتند. در (جدول ۲) میانگین و انحراف معیار متغیرهای

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار و شاخص های چولگی و کشیدگی و ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها

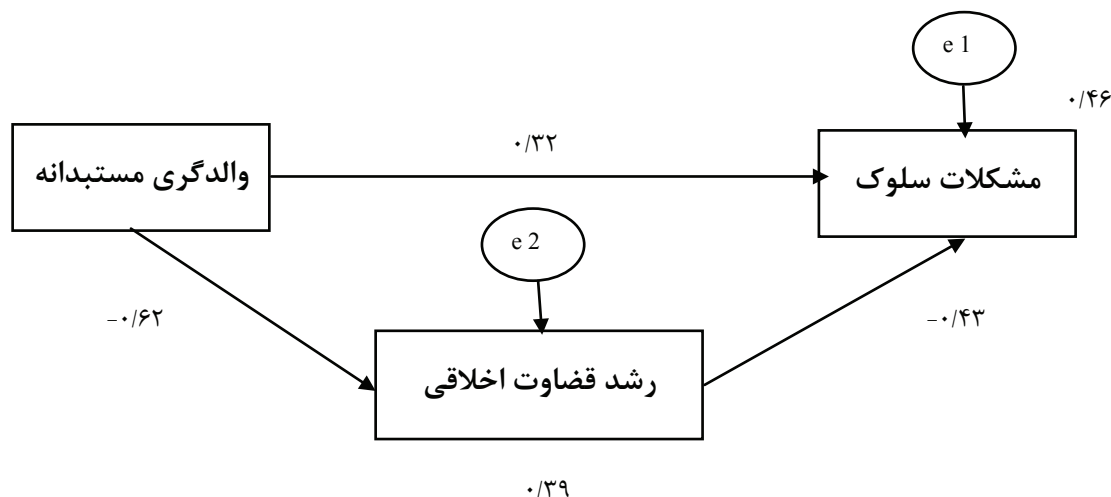
متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	۱	۲
۱. مشکلات سلوک	۶/۴۱	۱/۳۲	۰/۰۶۳	-۰/۳۱۷	-	
۲. والدگری مستبدانه	۲۳/۳۴	۴/۴۵	-۰/۰۷۰	-۰/۱۹۶	۰/۵۹۲	
۳. رشد اخلاقی	۶۹/۷۸	۱۲/۴۳	۰/۳۸۴	-۰/۴۰۹	-۰/۶۲۴	-۰/۶۳۳

داد که بین مشکلات سلوک و والدگری مستبدانه ($P=۰/۰۰۱$ ، $r=۰/۵۹۲$) همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. اما بین مشکلات سلوک و رشد اخلاقی ($P=۰/۰۰۱$ ، $r=-۰/۶۲۴$) ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. یکی از پیش فرض های

نتایج (جدول ۲) بیانگر این است که شاخص های چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش بین ۲ و ۲- است، همچنین ضریب نرمال بودن چندگانه (ضریب مردیا) $-۰/۳۵۵$ محاسبه شد. بنابراین داده ها دارای توزیع نرمال است. نتایج نشان

تورم بیشتر از ۱۰ باشد نشان دهنده هم خطی جدی بین متغیرها است. همچنین نتایج آزمون دوربین واتسون نشان داد که مقدار محاسبه شده (۱/۶۲) بین ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد که نشان دهنده استقلال خطاها می باشد. (شکل ۱)، ضرایب مسیر و ضریب تعیین مدل را نشان می دهد.

مهم در مدل های پیش بینی، شاخص تحمل (VIF) است که نشان می دهد متغیرهای پیشین تا چه اندازه رابطه خطی با یکدیگر دارند و هرچه این شاخص نزدیک به ۱ باشد، میزان هم خطی کمتر است. در پژوهش حاضر مقدار این شاخص برای متغیرهای والدگری مستبدانه و رشد قضاوت اخلاقی ۱/۶۳۹ محاسبه شد؛ در صورتی که شاخص

شکل ۱. ضرایب مسیر و ضریب تعیین مدل در حالت استاندارد

رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک ($p=0.001$, $\beta=-0.432$) معنادار است. همچنین نتایج نشان داد اثر غیرمستقیم والدگری مستبدانه با میانجی گری رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک ($p=0.001$, $\beta=0.270$) نیز معنادار است و نقش میانجی جزئی دارد.

جهت بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرها در مدل پیشنهادی، از بوت استرپ استفاده شد، نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج بوت استرپ نشان داد که اثرات مستقیم والدگری مستبدانه بر رشد قضاوت اخلاقی ($p=0.001$, $\beta=-0.426$)، والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک ($p=0.001$, $\beta=0.322$)،

جدول ۳. اثرات مستقیم و غیر مستقیم بر اساس بوت استرپ

متغیر	مسیر	خطای استاندارد	حد پایین	حد بالا	معناداری
والدگری مستبدانه بر رشد قضاوت اخلاقی	-۰/۴۲۶	۰/۰۶۴	-۰/۷۰۲	-۰/۵۲۴	۰/۰۰۱
والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک	۰/۳۲۲	۰/۰۷۸	۰/۱۷۲	۰/۴۷۴	۰/۰۰۱
رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک	-۰/۴۳۲	۰/۰۶۹	-۰/۵۵۹	-۰/۲۸۸	۰/۰۰۱
والدگری مستبدانه با میانجیگری رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک	۰/۲۷۰	۰/۰۴۷	۰/۱۷۹	۰/۳۶۵	۰/۰۰۱

با میانجی گری رشد قضاوت اخلاقی در نوجوانان پسر مقیم کانون اصلاح و تربیت انجام شد. نتایج ما نشان داد که والدگری مستبدانه به طور مستقیم و با میانجی گیری رشد قضاوت اخلاقی بر مشکلات سلوک نوجوانان مقیم کانون های اصلاح و تربیت اثر می گذارد. نتایج مطالعات

بحث

شناسایی عوامل موثر بر مشکلات سلوک نوجوانان یک روش موثر در تدوین برنامه های درمانی کارآمد در این نوجوانان می باشد. برای تحقق این امر مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش والدگری مستبدانه بر مشکلات سلوک

قوانین و احکام را بدون چانه زنی می پذیرند و تا زمانی که منابع قدرت همچون والدین حضور داشته باشند آنها را اجرا می کنند و به محض اینکه نظارتی بر آنها نباشد امکان سرپیچی آنها افزایش می یابد (۳۳). بر این اساس می توان انتظار داشت که این سبک فرزندپروری با مشکلات سلوک ارتباط مثبت داشته باشد. اما در مقابل رشد قضاوت اخلاقی یک عامل محافظت کننده است و می تواند نقش پیشگیرانه از مشکلات سلوک در نوجوانان داشته باشد. اما باید توجه داشت که والدگری مستبدانه نمی تواند رشد قضاوت اخلاقی را در نوجوانان ایجاد کند، زیرا والدین هیچگاه علت قوانینی که مطرح می کنند را به فرزندان خود توضیح نمی دهند و فرزندان صرفاً به دلایل بیرونی و نظارت والدین از قوانین تبعیت می کنند (۳۴).

نتیجه گیری

والدگری مستبدانه یک عامل موثر بر مشکلات سلوک در نوجوانان مقیم کانون های اصلاح و تربیت است، همچنین رشد قضاوت اخلاقی در رابطه بین والدگری مستبدانه و مشکلات سلوک نقش میانجی دارد. استفاده از پرسشنامه های خودگزارشی، جامعه آماری نوجوانان پسر، طرح پژوهش مقطعی که امکان دستیابی به علت میسر نیست و از محدودیت های مطالعه حاضر است. پیشنهاد می شود که در مطالعات آینده محدودیت های حاضر مورد توجه پژوهشگران باشد. در زمینه کاربردی پیشنهاد می شود که جهت بهبود مشکلات سلوک نوجوانان بزهکار، آموزش های فرزندپروری به والدین نوجوانان آنها ارائه شود و برنامه های درمانی جهت بهبود رشد قضاوت اخلاقی برای نوجوانان بزهکار در مراکز بازتوانی ارائه شود.

تضاد منافع

در این پژوهش نویسندگان هیچگونه تضاد منافی نداشتند.

پیشین همچون Xiong و همکاران (۱۴) و Johnson (۱۵) نیز نشان داده اند که فرزندپروری مستبدانه یک عامل موثر بر مشکلات سلوک و رفتارهای بزهکارانه است که هم جهت با نتایج این پژوهش است. در پژوهش دیگری نشان داده شد که والدین کودکان مبتلا به اختلال سلوک یک شیوه والدگری خاص، با مراقبت پایین مادر و حمایت بیش از حد پدر را ارائه می کنند، این شیوه منجر به کنترل بالا، بیان کم احساسات، حداقل دخالت کودکان و نظارت ناکافی بر کودکان می شود؛ که در نهایت منجر به افزایش رفتارهای مخرب در این کودکان می شود (۲۸). همچنین نتایج مطالعه دیگری نشان داد که فرزندپروری منفی به دلیل کنترل و خشم بالا، با فراوانی بیشتر اختلال سلوک و بی حسی هیجانی در دوران نوجوانی همراه است (۲۹)؛ که در این زمینه پژوهش دیگری نشان داد که بی حسی هیجانی یک عامل موثر بر انجام رفتارهای مخرب در نوجوانان است (۳۰).

همچنین در مطالعات پیشین همچون Raaijmakers و همکاران (۱۶) و Niles (۱۷) نشان داده شده است که رشد قضاوت اخلاقی یک عامل محافظت کننده از گرایش نوجوانان به رفتارهای بزهکارانه و سلوک است. در مجموع نتایج حاضر هسمو با مطالعات پیشین است و اگرچه یافته جدید و متناقضی ارائه نشده است، اما از این حیث که این مطالعه در نوجوانان مقیم در کانون اصلاح و تربیت سه استان کرمان، یزد و هرمزگان انجام شده است، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

یک مطالعه فراتحلیل نشان داد سخت گیری و استبداد والدین یکی از مهم ترین عوامل در مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان است (۳۱). والدین سخت گیر و مستبد، با انجام رفتارهای محدود کننده راه تعامل را با فرزندان خود کاهش می دهند و بدون اینکه نظرات و احساس کودکان مطرح شود برای آنها تصمیم گرفته می شود و فرزندان مجبور به اجرای آنها هستند؛ در غیر این صورت تنبیه و مجازات می شوند (۳۲). در والدگری استبدادی، فرزندان

References

1. Joseph RP, Royse KE, Benitez TJ, Pekmezi DW. Physical activity and quality of life among university students: exploring self-efficacy, self-esteem, and affect as potential mediators. *Quality of life research*. 2014;23(2):659-67. <https://doi.org/10.1007/s11136-013-0492-8>
2. Erentaitė R, Vosylis R, Gabrielavičiūtė I,

- Raižienė S. How does school experience relate to adolescent identity formation over time? Cross-lagged associations between school engagement, school burnout and identity processing styles. *Journal of youth and adolescence*. 2018;47(4):760-74. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0806-1>
3. Zarei A, Bagherzadeh R, Gharibi T, Ravanipour

- M. Tendency to High-Risk Behaviors in Adolescents and its Related Factors in Bushehr, 2019. Iran South Med J. 2020;23(6):554-68. <http://ismj.bpums.ac.ir/article-1-1375-fa.html>
4. Weisz JR, Sandler IN, Durlak JA, Anton BS. Promoting and protecting youth mental health through evidence-based prevention and treatment. American psychologist. 2005;60(6):628. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.60.6.628>
  5. Frick PJ. Current research on conduct disorder in children and adolescents: state of the science. South African Journal of Psychology. 2016;46(2):160-74. <https://hdl.handle.net/10520/EJC188290> <https://doi.org/10.1177/0081246316628455>
  6. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition: DSM-5. American Psychiatric Association. USA. 2013. <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>
  7. Azevedo J, Vieira-Coelho M, Castelo-Branco M, Coelho R, Figueiredo-Braga M. Impulsive and premeditated aggression in male offenders with antisocial personality disorder. Plos one. 2020;15(3):e0229876. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0229876>
  8. Khodabakhshi Koolae A, Shahi A, Navidian A, Mosalanejad L. The effect of positive parenting program training in mothers of children with attention deficit hyperactivity on reducing children's externalizing behavior problems. Journal of fundamentals of mental health. 2015;17(3): 135-141. https://jfmh.mums.ac.ir/article_4312.html
  9. Harden KP, Tucker-Drob EM. Individual differences in the development of sensation seeking and impulsivity during adolescence: further evidence for a dual systems model. Developmental psychology. 2011;47(3):739. <https://doi.org/10.1037/a0023279>
  10. Janssen HJ, Eichelsheim VI, Deković M, Bruinsma GJ. Sex differences in longitudinal pathways from parenting to delinquency. European Journal on Criminal Policy and Research. 2017;23(4):503-21. <https://doi.org/10.1007/s10610-017-9350-5>
  11. Simons LG, Sutton TE. The long arm of parenting: How parenting styles influence crime and the pathways that explain this effect. Criminology. 2021; 4(10):12-20. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12285>
  12. Chan TW, Koo A. Parenting style and youth outcomes in the UK. European sociological review. 2011;27(3):385-99. <https://doi.org/10.1093/esr/jcq013>
  13. Cherie A, Berhanie Y. Assessment of parenting practices and styles and adolescent sexual behavior among high school adolescents in Addis Ababa, Ethiopia. Journal of AIDS and Clinical Research. 2015;6(2):424. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20153140758>
  14. Xiong R, Li SD, Xia Y. A longitudinal study of authoritative parenting, juvenile delinquency and crime victimization among Chinese adolescents. International journal of environmental research and public health. 2020;17(4):1405. <https://doi.org/10.3390/ijerph17041405>
  15. Johnson SA. Parenting styles and raising delinquent children: Responsibility of parents in encouraging violent behavior. Forensic Research & Criminology International Journal. 2016;3(1):00081. <https://doi.org/10.15406/frcij.2016.03.00081>
  16. Raaijmakers Q, Engels R, Van Hoof A. Delinquency and moral reasoning in adolescence and young adulthood. International Journal of Behavioral Development. 2005;29(3):247-58. <https://doi.org/10.1080/01650250544000035>
  17. Niles WJ. Effects of a moral development discussion group on delinquent and pre-delinquent boys. Journal of Counseling Psychology. 1986;33(1):45. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.33.1.45>
  18. Kohlberg L, Hersh RH. Moral development: A review of the theory. Theory into practice. 1977;16(2):53-9. <https://doi.org/10.1080/00405847709542675>
  19. Ghorbani A, Jomenia SJ. The role of social factors (family, school, peer group) in socialization of students in Golestan province. Journal of Applied Sociology. 2018;29(2):113-28. https://jas.ui.ac.ir/article_22630.html
  20. Nesayan A, Asadi Gandomani R. Research Paper: Effectiveness of Social Skills Training on Behavioral Problems in Adolescents with Intellectual Disability. Archives of Rehabilitation. 2016; 17 (2):158-167. <http://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-1830-fa.html> <https://doi.org/10.21859/jrehab-1702158>
  21. Singh D, Kaur S, Dureja G. Emotional maturity differentials among university students. Journal

- of Physical Education and Sport Management. 2012;3(2):41-5.
22. Goodman R. The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of child psychology and psychiatry*. 1997;38(5):581-6. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
  23. Ghanizadeh A, Izadpanah A, Abdollahi G. Scale Validation of the Strengths and Difficulties Questionnaire in Iranian Children. *Iran J Psychiatry*. 2007; 2(2):65-71.
  24. Baumrind D. Current patterns of parental authority. *Developmental psychology*. 1971;4(1p2):1. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
  25. Hosseini Dowlatabadi F, Saadat S, Ghasemi Jobaneh R. Relationship between parenting styles, self-efficacy and attitude to delinquency among high school students. *A Biannual Journal Criminal Law Research*. 213; 4(2):67-88.
  26. Lotfabadi H. National and global citizenship education students with consolidated identity and value system. *Quarterly Scientific Educational Innovations*. 2007; 17:11-44.
  27. Ghanizadeh M, Jafari F. Comparing the Belief in a Just World for Self and Others and Moral Development in the Optimistic and Pessimistic Individuals. *Specialty Journal of Psychology and Management*. 2016; 2(3): 30-40.
  28. Freeze MK, Burke A, Vorster AC. The role of parental style in the conduct disorders: A comparison between adolescent boys with and without conduct disorder. *Journal of Child & Adolescent Mental Health*. 2014;26(1):63-73. <https://doi.org/10.2989/17280583.2013.865627>
  29. Pauli R, Tino P, Rogers JC, Baker R, Clanton R, Birch P, Brown A, Daniel G, Ferreira L, Grisley L, Kohls G. Positive and negative parenting in conduct disorder with high versus low levels of callous-unemotional traits. *Development and psychopathology*. 2021;33(3):980-91. <https://doi.org/10.1017/S0954579420000279>
  30. Muratori P, Lochman JE, Manfredi A, Milone A, Nocentini A, Pisano S, Masi G. Callous unemotional traits in children with disruptive behavior disorder: Predictors of developmental trajectories and adolescent outcomes. *Psychiatry research*. 2016;236:35-41. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.01.003>
  31. Frick PJ. Family dysfunction and the disruptive behavior disorders. *Advances in clinical child psychology*. 1994:203-26. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9041-2_7
  32. Thompson A, Hollis C, Richards D. Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems. *European Child & Adolescent Psychiatry*. 2003;12(2):84-91. <https://doi.org/10.1007/s00787-003-0324-4>
  33. Deković M, Janssens JM. Parents' child-rearing style and child's sociometric status. *Developmental psychology*. 1992;28(5):925. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.925>
  34. Pinquart M, Fischer A. Associations of parenting styles with moral reasoning in children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Moral Education*. 2021:1-4. <https://doi.org/10.1080/03057240.2021.1933401>